

3.07.2023

Efter Prigozjins kupforsøg – er det begyndelsen på enden for Putin?

Det eneste, der synes helt sikkert, er, at der kommer flere akter i det totalteater, der er spillet om magten i Kreml.

Skrevet af

Jacob Kaarsbo

📞 +4525123486

✉️ jacob@thinkeuropa.dk

Wagner-chefen, Jevgenij Prigozjins, kupforsøg i weekenden var et af de mest bizarre kupforsøg i mange år.

Selv efter russiske standarder, hvor totalteater hører til dagens orden, hører dette til i toppen.

Vi er oppe i samme liga som det fejlslagne 1991-kup, hvor en håndfuld synligt berusede, kommunistiske hardlinere forsøgte at afsætte Mikhail Gorbatsjov.

Forløbet af kupforsøget, den pludselige afblæsning lørdag aften, Putins taler og de mange forskellige udlægninger af aftaler indgået mellem Prigozjin og Belarus' præsident, Alexander Lukasjenko, rejser langt flere spørgsmål, end der er svar.

Flere af hændelserne tyder på, der foregår langt mere under overfladen, end vi er klar over nu.

Omstændighederne antyder, at der vil komme flere akter i det bizarre totalteater, der er et spil om magten i Kreml.

Hvad var målet?

En væsentlig ubekendt faktor er, at vi ikke ved, hvad Prigozjins hensigt var.

Var det reelt et kupforsøg mod Putin? Eller var det som Prigozjin selv kalder "retfærdighedens march mod Moskva" blot et forsøg på at få skiftet ud i den militære ledelse, navnlig forsvarsminister Sergej Sjojgu og generalstabschef Valerij Gerasimov?

Prigozjin har i flere måneder ført en kampagne mod Sjojgu og Gerasimov.

Det eskalerede fredag, hvor han udsendte en kaskade af harcelerende videoer på det sociale medie Telegram. Og det kulminerede fredag aften, da han annoncerede "retfærdighedsmarchen" efter et påstået raketangreb mod en af Wagner-gruppens lejre i Ukraine.

Skønt Sjojgu og Gerasimov har virket som de primære mål, rev Prigozjin fredag også tæppet væk under Putins argumenter for invasionen af Ukraine.

Ifølge Prigozjin ønskede Putin og den grådige elite reelt blot at trække rigdomme ud af Ukraine til sig selv.

Lørdag morgen tordnede han, at han var på vej til Moskva for at ændre den politiske ledelse, uden at vi dog ved, hvad han egentlig havde forestillet sig.

En klar operativ plan

Mens det politiske mål fortøner sig i det uvisse og måske har været påvirket af impulser, var den operative del af planen velplanlagt og -udført.

Det var tydeligvis ikke en impulsiv handling efter påståede raketangreb mod Wagner-lejre i Ukraine fredag aften. Operationen har været planlagt i flere uger, måske over en måned.

Allerede lørdag morgen indtog Wagner-enheder Ruslands operative hovedkvarter for Ukraine-krigen i byen Rostov i Sydrusland, landets næst vigtigste militære hovedkvarter.

Derefter indtog de millionbyen Voronezh omtrent 500 kilometer mod nord, som også er en vigtig russisk garnisonsby.

Derefter fortsatte de endnu 300 kilometer mod nord, indtil de var 200 kilometer uden for Moskva.

Hele fremrykningen foregik stort set uden modstand på landjorden. Ingen hærenheder blev indsat, og sikkerhedsstyrkerne fra Rosgvardia lod Wagner-enhederne passere. Civile lastbiler blev forsøgt stillet på tværs af motorvejen, to broer ødelagt og uden for Moskva blev der oprettet vejspærringer med maskingeværreder.

Den eneste modstand kom fra flyvevåbnet, der under forsøg på bombetogter fik skudt mindst seks kamphelikoptere, et kampfly og et overvågningsfly ned.

Wagners fremrykkende enheder var tungt udrustet og tydeligvis godt forberedt på den modstand, de mødte. Deres tab var minimale.

De helt store spørgsmål

Hele forløbet rejser en række spørgsmål.

Det er åbenlyst, at der er mange inden for sikkerhedsapparatet, der som minimum har vendt ryggen til. Det væsentligste er dog, hvem der inden for Putins regime ligefrem har hjulpet Prigozjin og Wagner?

Vi ved, at de amerikanske efterretningstjenester kendte til Prigozjins oprørsplaner i et par uger. Det virker utænkeligt, at i hvert fald dele af de russiske sikkerhedstjenester ikke har vidst det.

Planlægningen har mindst været uger undervejs og har involveret mange. Det er dokumenteret, at involverede Wagner-soldater sendte afskedsbeskeder til deres familier om torsdagen.

Som sagt er et andet stort spørgsmål, hvorfor hæren ikke modsatte sig?

Der er baser med hærenheder og værnepligtige i både Rostov og Voronezh. Intet tyder på nogen form for modværg blandt hærenheder. Det rejser tvivl om hærens loyalitet.

Et tredje, stort spørgsmål er, hvorfor Prigozjin ombestemte sig?

Den officielle forklaring var for at undgå blodsudgydelser, men intet tyder på, at Wagner-kolonnen ville have mødt nævneværdig modstand de sidste 200 kilometer ind mod Moskva.

Der havde været billeder, hvis det var tilfældet. Hvad var der reelt i den aftale, der er blevet indgået?

Redningsmanden store-Luka?

Et centralt element i de officielle forklaringer er, at Belarus' præsident, Lukasjenko, store-Luka, reddede kastanjerne ud af ilden gennem direkte kontakt til Prigozjin og garanti om at finde "juridiske løsninger" på Wagner-gruppens fortsatte eksistens.

Tirsdag har Luka endda tilkendegivet, at Prigozjin nu skulle befinde sig i Belarus, hvilket endnu ikke er bekræftet.

Det kan ikke udelukkes, at Lukas rolle har været vigtig, og at Prigozjin, centrale Wagner-ledere og soldater skulle ende i Belarus, men det virker ikke sandsynligt.

Belarus har tidligere slået hårdt ned på Wagner i landet, og Lukas regime balancerer på en knivsæg.

Derudover virker det usandsynligt, at Prigozjin skulle have tillid til, at Lukasjenko ville beskytte ham.

Prigozjin er en forhærdet kriminel og ikke naiv. Han ved godt, han kan ryge ud ad et vindue eller få serveret forgiftet te i Minsk og omegn, når han har sat sig op imod Putin.

Prigozjin må have fået et tilbud, vi ikke kender til, for at trække sine styrker tilbage.

Putin i uføre

Det virker derimod sikkert, at Putin står særdeles svækket tilbage.

Hans styre viste svaghed og ubeslutsomhed som aldrig før.

Som nævnt kan der rejses tvivl om hærens loyalitet over for præsidenten. Internt i sikkerhedstjenesterne FSB og GRU må der have været oplysninger om Prigozjins forehavende. Prigozjin har næppe opereret alene.

Udadtil har vi set flere skiftende meldinger end nogensinde.

Fredag indledte FSB en terrorsag mod Prigozjin. Lørdag morgen tordnede Putin, at han ville slå forræderiet ned med en jernnæve. Lørdag aften blev der indgået en aftale. Søndag blev sagen mod Prigozjin meldt skrinlagt. Mandag morgen forlød det alligevel, at FSB fortsatte sagen. Mandag aften tordnede Putin igen mod de ansvarlige for forræderi, men tirsdag forlød det igen, at sagen blev opgivet.

Det vidner om, at der er uenighed internt om tilgangen.

Også i de ellers stramt styrede statsmedier og blandt Putin-propagandister har der været kritik af ledelsen. Ruslands sårbarhed og svaghed har været omtalt uden omsvøb. Det havde været utænkeligt for blot en uge siden.

For første gang siden Putin overtog præsidentembedet fra Boris Jeltsin, ser vi alvorlige sprækker i fundamentet.

Det virker som begyndelsen på enden for Putin. Stadig er det dog umuligt at sige, hvor lang enden vil blive. Det er muligt, vi får en lang periode med en svag Putin, hvor flere fraktioner udkæmper magtkampe i kulissen. Det er også muligt, at Putin bliver fjernet med kort aftræk.

Det eneste, der synes helt sikkert, er, at der kommer flere akt i det totalteater, der er spillet om magten i Kreml.